

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
בית הספר לחינוך
תשפ"ג, 2022-2023
שם הקורס : מעברים ומשברים ברצף החיים
מס' קורס : 129-1-0317

שם המרצה: פרופ' אורטל סלובודין ortalslo@bgu.ac.il

שעות קבלה: ימי ד 13-14, בנין 72, חדר 155

יעדי ההוראה:

חיי האדם הם רצף של שינויים ומעברים. חלקם שינויים טבעיים וצפויים כמו המעבר מהגן לבית הספר או המעבר מתקופת הילדות לתקופת ההתבגרות. שינויים אחרים, כמו מוות או גירושים, חורגים מהמסלול הרגיל של ההתפתחות. הקורס יסקור את טיבם ומשמעותם של שינויים אלו, תוך מיקוד בתופעת המשבר הנפשי והיחס שלה לזהות ולתפיסת העצמי. נדון בגורמים האפשריים למשבר נפשי, בתהליכים המתרחשים בו ובדרכים הגלויות והסמויות בהן הוא בא לידי ביטוי. בין השאר, הקורס יתייחס למשברים ושינויים בחיי הילד והמתבגר כמו למשל גיל ההתבגרות, חולי, טראומה, הגירה ואובדן. כמו כן, יוצגו מספר דרכים לעזרה ראשונה במצבי משבר.

נושאי הלימוד:

נושא	חומר הקריאה
1 משבר, טראומה ולחץ: הגדרות והבחנות	ירושלמי, ח' (2007). פריצת משבר בחייו של אדם. בתוך: <i>משבר וצמיחה</i> . (עמ' 13-38). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
2 ביטויים של משבר	רביב ע' וכצנלסון ע' (2002). מצבי לחץ ומשבר בחיי הילד ומשפחתו. בתוך: <i>משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו</i> . (עמ' 15-28). נתניה: עמיחי.
3 משברי גדילה והתפתחות (לידת אה, כניסה לכיתה א')	רביב ע' וכצנלסון ע' (2002). <i>משברי גדילה והתפתחות</i> . בתוך: <i>משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו</i> . (עמ' 70-89). נתניה: עמיחי.
4 משבר הגירה	סלונים-נבו ו' ומירסקי י' (2002). מתבגרים כמהגרים. <i>פנים- תרבות, חברה וחינוך</i> , גיליון 19. https://www.itu.org.il/?CategoryID=504&ArticleID=1231
5 גיל ההתבגרות	כ"ץ, ע' (1999). <i>אוף גוזל. יחסי הורים ומתבגרים</i> . תל אביב: מודן.

6	גיל ההתבגרות : המשך	
7	גירושי הורים	קופרשמידט א'. (2010) ילדים להורים גרושים. מכלול, י"ט. http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/michlol/kopershmid.htm
8	מוות ואובדן במשפחה	רביב ע' וכצנלסון ע'. (2002). יתמות ושכול. בתוך: משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו. (עמ' 313-337). נתניה: עמיחי.
9	משבר חברתי	גרפי-פישר, ח'. (2010). טיפול פסיכולוגי בילדים הסובלים מדחיייה חברתית. בתוך: ילדים דחויים חברתית. תיאוריה ושיטת טיפול. (עמ' 107-121, 131-158, המקרה של ספי). תל אביב: רסלינג
10	אירועים טראומטיים	פת-הורנצ'יק, ר' ועמיתיה. (2016) השלכות של מלחמה וטרור מתמשך על ילדים צעירים ועל אמהותיהם: שלוש קהילות תחת אש. מגמות נ', 23-27. http://www.openu.ac.il/adcan/yediop5/download/22-27.pdf
11	זוגיות	אילוז, א. (2013). למה אהבה כואבת. כתר
12	צמיחה ממשבר	להד מ'. (2011). הדיכוי הפסיכולוגי המובנה- תמונת מצב של המחקר ושל השדה ויישומים בפסיכולוגיה ובייעוץ חינוכי. בתוך: סימן טוב י' ובן גל, ש'. לצמות ממשבר. (עמ' 138-151) משרד החינוך.
13	סיכום	ירושלמי, ח'. (2007). הטיפול במצבי משבר. בתוך: משבר וצמיחה. (עמ' 183-231). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

דרישות והרכב ציון הקורס

עבודה מסכמת בזוגות- 100%

ציון סופי עובר: 56

דגשים בעת קורונה

אופן ההוראה בקורס - יתכנו שינויים באופן ההוראה בהתאם למצב הקורונה באותה העת ובכפוף להחלטות הממשלה, האוניברסיטה ולשיקול דעת המחלקה.
אופן הערכה בקורס - ככל שלא יתאפשר לקיים בחינות פרונטליות הן עשויות להשתנות למטלות חלופיות. עם זאת, המחלקה תשמור על הרכב הציון בקורס, כך שהמטלה החלופית שתינתן תהיה באותו משקל של המקורית.

רשימה ביבליוגרפית:

- אברמוביץ' ה. (2016). *אחים ואחיות. פסיכולוגיה, מיתוס, מציאות*. תל אביב: רסלינג.
- איילון ע' ולהד מ'. (1995). *על החיים ועל המוות*. חיפה: נוקד.
- גרנות תי' (2000). *אובדן. השפעותיו והתמודדות עמו*. משרד הביטחון.
- הופמן, א'. (2004). *זרה בין המילים*. (שי בליך, תרגום). תל אביב: עם עובד. (פורסם במקור ב-1989).
- הרמן, גי'ל (1992). *טראומה והחלמה*. תל אביב: עם עובד
- יוגב, ס', ולבארי נ' (מפיקים) ופולונסקי, א' (במאי) (2016). *שבוע ניום*. ישראל: בלאק שיפ הפקות סרטים.
- פורטר ג', מדירוס ד', ס' וולך ד'. (1985). *ילדים במצבי מתח*. תל אביב: אור עם.
- שלקס, ש'. (2007). *הגירה: אובדנה והתהוותה מחדש של זהות תרבותית וזהות שפתית*. פסיכולוגיה עברית. נדלה מ: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=1219>
- Akhtar, S. (1995). A third individuation: immigration, identity, and the psychoanalytic process. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 43, 1051-1084.
- Amir, M., & Sol, O. (1999). Psychological impact and prevalence of traumatic events in a student sample in Israel; The effect of multiple traumatic events and physical injury. *Journal of Traumatic Stress*, 12, 139-154.
- Bleich, A., Gelkopf, M., & Solomon, Z. (2003). Exposure to terrorism, stress-related mental health symptoms, and coping behaviors among a nationally representative sample in Israel. *JAMA- Journal of the American Medical Association*, 290, 612-620.
- Brenner, A. (1985). *Helping children cope with stress*. Lexington, MA: Lexington Books
- Hobfoll, S. E. and Walfisch, S. (1986), Stressful events, mastery, and depression: An evaluation of crisis theory. *Journal of Community Psychology*, 14, 183-195.
- Humphrey J.H. & Humphrey, J.N. (1985). *Controlling stress in children*. Illinois: Springfield.
- McFarlane, A.C. (2000). On the social denial of trauma and the problem of knowing the past. In A.Y. Shalev, R. Yehuda & A.C. McFarlane (Eds.), *International handbook of the human response to trauma* (pp.11-26). New York: Kluwer / Plenum.
- McNally, R. J. (2003). Progress and controversy in the study of posttraumatic stress disorder. *Annual Review of Psychology*, 54, 229-252.

- Mikulincer, M., Florian, V., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, *64*, 817-826.
- Rubin, S.S. (1999). The two-track model of bereavement: overview, retrospect, and prospect. *Death Studies*, *23*, 681-714.
- Rubin, S.S., Malkinson, R., & Witztum, E. (2012). *Working with the bereaved: Multiple lenses on loss and mourning*. New York: Routledge.
- Solomon, Z., Benbenishty, R., & Mikulincer, M. (1991). The contribution of war-time, pre-war and post-war factors to self efficacy : A longitudinal study of combat stress reaction. *Journal of Traumatic Stress*, *4*, 345-361.
- Valizadeh, L. Farnam, A., & Farshi, R.M. (2012). , Investigation of Stress Symptoms among Primary School Children. *Journal of Caring Science*, *1*, 25-30. doi: 10.5681/jcs.2012.004